

U Z N E S E N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **R.**, proti žalovanej **M. P.**, o zaplatenie 1 380,07 € s príslušenstvom (41 576 Sk), vedenej na Okresnom súde Humenné pod sp. zn. 6 C 12/2008, o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti rozsudku Krajského súdu v Prešove z 8. júna 2009, sp. zn. 7Co 80/2009, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky **z r u š u j e** rozsudok Krajského súdu v Prešove z 8. júna 2009, sp. zn. 7Co 80/2009 vo výroku, ktorým bol zmenený rozsudok Okresného súdu Humenné z 27. januára 2009 č.k. 6 C 12/2008-105 o náhrade trov konania tak, že žalovanej sa nepriznáva ich náhrada presahujúca sumu 539,37 € a vec v rozsahu zrušenia vracia Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Okresný súd Humenné rozsudkom z 27. januára 2009 č. k. 6 C 12/2008-105 zamietol žalobu o zaplatenie 1 380,07 € s príslušenstvom (41 576 Sk). Ďalším výrokom zaviazal žalobcu k povinnosti uhradiť žalovanej trovy konania vo výške 2 227,57 € na adresu jej právnej zástupkyne JUDr. M. K.. Súd žalobcu zaviazal aj k povinnosti uhradiť trovy štátu vo výške 96,66 € na účet Okresného súdu Humenné. Rozhodnutie o trovách konania odôvodnil ustanovením § 142 ods. 1 O.s.p.

Proti tomuto rozsudku podal v zákonom stanovenej lehote odvolanie žalobca, v ktorom žiadal, aby odvolací súd zmenil rozsudok súdu prvého stupňa tak, že žalobe vyhovie v celom rozsahu a prizná žalobcovi náhradu trov konania.

Krajský súd v Prešove rozsudkom z 8. júna 2009, sp. zn. 7Co 80/2009 potvrdil odvolaním napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa vo výroku o zamietnutí žaloby

a vo výroku o trovách konania štátu. Ďalším výrokom zmenil rozsudok vo výroku o trovách konania tak, že žalovanej priznal náhradu trov prvostupňového konania iba vo výške 539,37 € a žalobcu zaviazal k povinnosti zaplatiť túto náhradu trov advokátke JUDr. M. K. do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Súd priznal žalovanej aj náhradu trov odvolacieho konania vo výške 68,36 € a žalobcu zaviazal k povinnosti tieto trovy zaplatiť advokátke JUDr. M. K. do troch dní od právoplatnosti rozsudku. Odvolací súd v odôvodnení svojho rozhodnutia v časti týkajúcej sa trov právneho zastúpenia nepriznaných žalovanej ako náhradu za hotové výdavky a stratu času vyúčtované splnomocnenou advokátkou konštatoval, že nie všetky trovy konania vynaložené v konaní úspešnou žalovanou v čiastke 2 227,57 € a priznané prvostupňovým súdom, sa môžu považovať za účelne vynaložené v zmysle ustanovenia § 142 ods. 1 O.s.p.. Za účelne vynaložené označil iba trovy prvostupňového konania vo výške 539,37 €, ktoré predstavujú tarifnú odmenu advokáta za zastupovanie v občianskoprávnom konaní podľa § 10 ods. 1 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) za päť úkonov právnej služby vykonaných v roku 2008 a jeden takýto úkon vykonaný v roku 2009, zvýšenú o príslušné režijné paušály. Ďalšie trovy pozostávajúce z náhrady cestovného a z náhrady za stratu času pre právnu zástupkyňu žalovanej vo výške 1 688,20 € neboli súdom priznané. Tieto trovy označil odvolací súd za neúčelne vynaložené, pričom poznamenal, že práve účelnosť vynaložených trov je základným predpokladom pre priznanie náhrady v zmysle ustanovenia § 142 ods. 1 O.s.p. Neúčelnosť vynaložených trov podľa odvolacieho súdu spočíva v tom, že žalovaná si za právnu zástupkyňu zvolila advokátku so sídlom v B., teda osobu sídliacu v značnej vzdialenosti od miesta bydliska žalovanej a od obvodu súdu prejednávajúceho vec v prvom stupni. Podľa názoru odvolacieho súdu, takto zvýšené trovy preto nemôže znášať v konaní inak neúspešný žalobca.

Generálny prokurátor Slovenskej republiky na základe podnetu žalovanej podal proti rozhodnutiu odvolacieho súdu v časti výroku, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa o trovách prvostupňového konania a žalovanej nebola priznaná ich náhrada nad 539,37 € mimoriadne dovolanie. Navrhol rozhodnutie v napadnutej časti zrušiť a vec v rozsahu zrušenia vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie z dôvodu, že spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods.1 písm. c) O.s.p.). Poukázal na to, že odvolací súd správne nezohľadnil právnu úpravu § 1 až 3 O.s.p., § 25 ods. 1 O.s.p., § 137 a § 142 ods. 1 O.s.p. a súvisiacu právnu úpravu § 15 a § 17 ods. 1 vyhlášky č. 655/2004 Z.z.

o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov. Vychádzal z toho, že Občiansky súdny poriadok (§ 25 O.s.p.) predpokladá možnosť účastníka súdneho konania dať sa zastúpiť advokátom a tak realizovať svoje ústavné právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi (čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky). Právo účastníka konania pri výbere právneho zástupcu z radov advokátov nie je zákonom obmedzené. Je len na účastníkovi konania, s ktorým z advokátov uzatvorí zmluvu o poskytovaní právnej pomoci a udelí mu plnú moc na svoje zastupovanie pred súdom. Odmena advokáta za zastupovanie tvorí trovy konania zastúpeného účastníka v konaní (§ 137 O.s.p.), jej výška je upravená príslušnými vyhláškami. Žalovaná bola v konaní pred prvostupňovým súdom úspešná (§ 142 ods. 1 O.s.p.), preto jej vzniklo právo na zaplatenie všetkých trov konania, vrátane trov poskytnutej právnej pomoci. V súvislosti so zastúpením účastníka konania, ktorý poverí zastupovaním advokáta pôsobiaceho mimo jeho bydliska i mimo sídla súdov konajúcich vo veci, vznikajú výdavky na dopravu a dochádza aj k strate času, pri ktorých právne normy priznávajú advokátovi právo na ich náhradu. Ak odvolací súd bol toho názoru, že trovy konania vyčíslené právnu zástupkyňou úspešnej žalovanej spočívajúce v náhrade cestovného a v náhrade za stratu času boli vynaložené neúčelne, bolo jeho povinnosťou skúmať ich účelnosť nie s prihliadnutím na blízkosť sídla splnomocneného advokáta k sídlu vo veci konajúceho súdu, ale s prihliadnutím na vhodne zvolený, primeraný a účelne odôvodnený spôsob dopravy, ktorá bola nevyhnutná (R 102/1994). Zmenou rozsudku prvého stupňa v časti náhrady trov prvostupňového konania, ktoré neboli priznané úspešnej žalovanej, odvolací súd vec nesprávne právne posúdil, keď právnu normu správne určenú na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

Žalobca a ani žalovaná sa k mimoriadnemu dovolaniu generálneho prokurátora Slovenskej republiky nevyjadrili.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd rozhodujúci o mimoriadnom dovolaní (§ 10a ods. 3 O.s.p.) po zistení, že tento opravný prostriedok podal včas generálny prokurátor Slovenskej republiky (§ 243g O.s.p.) na základe podnetu žalovanej (§ 243e ods. 1 a 2 O.s.p.) bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243a ods. 1 O.s.p.) preskúmal rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti v rozsahu podľa § 243i ods. 2 a § 242 ods. 1 a dospel k záveru, že mimoriadne dovolanie je opodstatnené.

V zmysle § 243f ods. 1 O.s.p. môže byť mimoriadne dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Dovolací súd je viazaný nielen rozsahom mimoriadneho dovolania, ale i v mimoriadnom dovolaní uplatnenými dôvodmi. Obligatórne (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p.) sa zaoberá procesnými vadami konania uvedenými v ustanovení § 237 O.s.p. a tzv. inými vadami, pokiaľ tieto mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci. Dovolacie dôvody pritom neposudzuje len podľa toho, ako boli v mimoriadnom dovolaní označené, ale podľa obsahu tohto opravného prostriedku.

Vzhľadom na zákonnú povinnosť (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O.s.p., neobmedzil sa Najvyšší súd Slovenskej republiky len na posúdenie dovolacích dôvodov uvedených výslovne v mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky, ale sa zaoberal aj otázkou, či konanie v tejto veci nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 O.s.p. O vadu tejto povahy ide vždy vtedy, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c) účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) sa nepodal návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f) účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g) rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát. Žiadna z týchto väd nebola v mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky namietaná a v konaní o tomto opravnom prostriedku nevyšla najavo. Dovolací dôvod v zmysle § 243f ods. 1 písm. a/ O.s.p. preto nie je daný.

So zreteľom na zákonnú povinnosť (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 242 ods. 1 druhá veta O.s.p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie súdu nebolo vydané v konaní postihnutom tzv. inou vadou konania, zaoberal sa Najvyšší súd Slovenskej republiky aj otázkou, či konanie v danej veci nie je postihnuté procesnou vadou takejto povahy. Inou vadou konania (§ 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p.) je procesná vada, ktorá na rozdiel od väd taxatívne vymenovaných v § 237 O.s.p., nezakladá zmätočnosť rozhodnutia. Jej základom

je porušenie procesných ustanovení upravujúcich postup súdu v občianskom súdnom konaní a dôsledkom vecná nesprávnosť rozhodnutia.

V mimoriadnom dovolaní sa neuvádza, že konanie v danej veci má byť postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a z obsahu spisu jej existencia nevyplýva, preto ani dovolací dôvod v zmysle § 243f ods. 1 písm. b/ O.s.p. nie je daný.

K námietke v mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky, že rozsudok odvolacieho súdu v napadnutej časti spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.), je potrebné uviesť, že právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

Podľa názoru generálneho prokurátora Slovenskej republiky odvolací súd preskúmavajúci rozhodnutie súdu prvého stupňa o náhrade trov konania vec nesprávne právne posúdil, ak dospel k záveru o neúčelnosti vynaložených trov právneho zastúpenia žalovanou v prípade uplatnenej náhrady cestovných výdavkov a náhrady za stratu času, i keď na vec aplikoval správnu právnu normu (§ 142 ods. 1 O.s.p.), túto však nesprávne interpretoval. Nesprávna interpretácia mala spočívať v tom, že pri pojme „účelnosti“ vynaložených nákladov mal súd prihliadať na vhodne zvolený, primeraný a účelne zdôvodnený spôsob dopravy, ktorá bola nevyhnutná; nepriznanie uvedených náhrad na základe toho, že účastníkom zvolený právny zástupca pôsobí mimo okresu jeho bydliska i mimo sídla súdu prvého stupňa, nemožno považovať za správne.

Podľa čl. 2 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky každý môže konať, čo nie je zákonom zakázané, a nikoho nemožno nútiť, aby konal niečo, čo zákon neukladá.

Podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde

a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Každý má právo na právnu pomoc v konaní pred súdmi, inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy od začiatku konania, a to za podmienok ustanovených zákonom.

Podľa § 25 ods. 1 vety prvej O.s.p., ako zástupcu si účastník môže vždy zvoliť advokáta.

Podľa § 142 ods. 1 O.s.p., účastníkovi, ktorý mal vo veci plný úspech, súd prizná náhradu trov potrebných na účelné uplatňovanie alebo bránenie práva proti účastníkovi, ktorý vo veci úspech nemal.

Obsahom práva na právnu pomoc garantovaného čl. 47 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky je možnosť každého na základe vlastnej úvahy zvoliť si zástupcu v konaní pred súdom, vyjmúc prípady obligatórneho zastúpenia. Je totiž výsostným (slobodným) právom účastníka rozhodnúť koho ustanoví za svojho zástupcu v konaní pred súdom. Možnosť tejto voľby (úvahy) zákon neobmedzuje ani iným spôsobom nevymedzuje; jej kritériá sú autonómnou vecou účastníka konania.

Právna úprava príkladne uvádza, že trovami konania sú najmä hotové výdavky účastníkov konania a ich zástupcov (§ 137 O.s.p.); takými sú aj odmena advokáta, náhrada hotových výdavkov i náhrada za stratu času spojené s jeho činnosťou, obsahovo vymedzené príslušnými predpismi. Súd rozhodujúci o priznaní náhrady trov konania v zmysle § 142 ods. 1 O.s.p. je povinný vždy skúmať účelnosť vynaložených trov konania uplatnených úspešným účastníkom v spore, ako i skutočnosť, či nie sú splnené podmienky pre postup podľa § 150 O.s.p.; nie je rozhodujúce, či je tomu tak pri uplatnení práva alebo jeho bránení. Účelnosť je vlastnosť procesu spočívajúca v sledovaní cieľa. Účelnosť spravidla nachádza svoju opodstatnenosť vtedy, ak vychádza zo zákonných dôvodov a neprekračuje ich medze. Vychádzajúc z princípu úspechu v spore odvolací súd priznal žalovanej právo na plnú náhradu trov konania. Náhradu nákladov vynaložených na cestovné a náhradu za stratu času v súvislosti s účasťou jej právnej zástupkyne na pojednávaniach pred súdom prvého stupňa nepriznal na základe jediného kritéria (t.j. že sídlo advokátky je mimo bydliska účastníka i sídlam súdu prvého stupňa), ktoré samo osebe nemá zákonné opodstatnenie v zákonom sledovanom a prezumovanom cielei nahradiť úspešnej strane trovy konania. Jeho opodstatnenosť nemožno vyvodit' ani z možnosti využitia inštitútu právnej substitúcie,

pretože táto má dispozitívny charakter a nie je povinnosťou uloženou účastníkovi konania ani jeho advokátovi. Príslušná právna úprava (vyhláška o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb) vzťahujúca sa na prejednávánú vec priznáva advokátovi možnosť uplatnenia účelne vynaložených náhrad cestovných výdavkov i náhrady za stratu času. V prípade náhrad cestovného sa ich účelnosťou rozumie najmä voľba vhodného dopravného prostriedku s ohľadom na sídlo advokátskej kancelárie a miesto procesného úkonu (napr. pojednávania súdu), jeho dostupnosťou z hľadiska vlakovej alebo autobusovej dopravy ako lacnejších foriem cestovania. Súčasne však treba brať do úvahy i výšku náhrady za stratu času, ktorá môže byť pri použití relatívne nákladnejšieho dopravného prostriedku (napr. osobného automobilu oproti dopravnému prostriedku verejnej dopravy) v konečnom dôsledku efektívnejšia, než u iného menej nákladného spôsobu dopravy. Pokiaľ sa právna zástupkyňa žalovanej riadne dostavila k súdom nariadeným pojednávaniam a z jej konania (prípadne konania žalovanej) nevznikli žiadne prietahy, či neúčelné realizované úkony súdu, nemožno v takomto prípade náklady právneho zastúpenia považovať za neúčelné.

Postup súdu smerujúci k tomu, že z nákladov na právne zastúpenie dochádza k vylúčeniu náhrad cestovného a náhrad za stratu času (v tomto prípade uplatňovaných v súvislosti s účasťou na pojednávaniach súdu) len preto, že sídlo advokátskej kancelárie sa nenachádza v obvode (okrese) sídla konajúceho súdu alebo bydliska účastníka konania, nezodpovedá sledovanému cieľu, tak ako to má na mysli § 142 až § 150 O.s.p. a dotknutá právna úprava o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb (vyhláška č. 655/2004 Z.z.) v spojení s čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a čl. 2 ods. 3 Ústavy Slovenskej republiky a ústavne konformnému výkladu reprezentovanému Ústavným súdom Slovenskej republiky v tom, že zmyslom a účelom inštitútu náhrady trov konania pred všeobecným súdom je poskytnúť úspešnému účastníkovi náhradu tých trov konania, ktoré vo vecnej a časovej súvislosti s konaním musel alebo bude musieť nepochybne zaplatiť, pričom by ich nemusel zaplatiť, ak by tu nebolo konanie pred všeobecným súdom. Výnimky z tohto pravidla musí ustanoviť zákon; tieto sa musia uplatňovať len za splnenia všetkých zákonom ustanovených podmienok a skôr reštriktívne (porovnaj napr. II. ÚS 31/04).

Z uvedeného vyplýva, že pokiaľ odvolací súd zmenil rozhodnutie súdu prvého stupňa a v časti náhradu trov právneho zastúpenia nepriznal, toto spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 243f ods. 1 písm. c/ O.s.p.), Najvyšší súd Slovenskej republiky rozhodnutie Krajského súdu v Prešove v zmeňujúcom výroku o nepriznaní náhrady trov prvostupňového

konania nad sumu 539,37 € zrušil a vec v rozsahu zrušenia vrátil Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243b ods. 1 O.s.p.). Dovolacím súdom vyslovený právny záver je záväzný (§ 243i ods. 2 O.s.p. v spojení s § 243d ods. 1 O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného konania a trovách konania o mimoriadnom dovolaní (§ 243i ods.2 O.s.p. v spojení s § 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 9. novembra 2010

JUDr. Vladimír Magura, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Dagmar Falbová

